

مطالعه اقدامات اجتماعی پلیس و تأثیر آن بر مدیریت توسعه سرمایه اجتماعی در میان شهروندان شهر قزوین

تاریخ پذیرش: 1398/12/10

تاریخ دریافت: 1398/10/01

یحیی میرشکاران¹، الهام وحیدی²، ناصر حمیدی³، سمیه مردانی⁴

از صفحه 163 تا 184

چکیده

زمینه و هدف: نیروی انتظامی یک سازمان پویا و اجتماعی است و مهم‌ترین وظیفه آن برقراری نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی در جامعه است. آگاهی از وضعیت سرمایه اجتماعی یکی از الزامات برای طراحی چشم‌انداز توسعه بلندمدت و همچنین برنامه‌ریزی سازمانی می‌باشد. لذا با توجه به آنچه بیان گردید اهمیت بررسی میزان اثربخشی اقدامات اجتماعی پلیس در افزایش سرمایه اجتماعی فرماندهی انتظامی استان قزوین بسیار واضح و آشکار به نظر می‌رسد.

روش‌شناسی: این پژوهش از نظر روش پیمایشی و از نوع کاربردی می‌باشد. جامعه آماری کلیه مردم ساکن در شهر قزوین می‌باشند (حجم نمونه 480 نفر)، که با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی شده انتخاب گردیدند. روش گردآوری داده‌ها میدانی و ابزار جمع‌آوری پرسشنامه بود. درخصوص تجزیه و تحلیل؛ از تحلیل عامل اکتشافی، شاخص کفایت نمونه⁵، آزمون بارلت و فریدمن بهره برده‌ایم.

یافته‌ها: مقدار شاخص کفایت نمونه در تأثیر اقدامات اجتماعی نیروی انتظامی بر میزان اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، تعهد در قبال امنیت اجتماعی و اهتمام به پیشگیری از وقوع جرایم به ترتیب: 0/821، 0/806 و 0/820 است.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان می‌دهد اقدامات اجتماعی، حضور کارکنان در کنار مردم در مراسمات مختلف مذهبی، اجرای برنامه‌های متعدد به مناسبت هفته نیروی انتظامی، اجرای برنامه‌های فرهنگی در مناسبت‌های مختلف، برگزاری کلاس‌های آموزشی چهره‌به‌چهره، آموزش و اطلاع‌رسانی از طریق نصب بنرهای تبلیغاتی، بیشترین تأثیر را بر سرمایه اجتماعی شهروندان می‌گذارد.

واژه‌های کلیدی: سرمایه اجتماعی، اقدامات معاونت اجتماعی، تعهد اجتماعی، پیشگیری از وقوع جرم.

1- استادیار گروه جغرافیا و عضو هیات علمی دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، رایانامه: yahyamirshakaran@gmail.com

2- دانش آموخته دکتری دانشگاه تربیت مدرس، تهران، رایانامه: vahidielham@yahoo.com

3- دانشیار گروه مدیریت، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، رایانامه: n.hamidi@gmail.com

4- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه پردیس البرز دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)، رایانامه:

s.mardani.j@gmail.com

هدف نظام‌های سیاسی حفظ بقای ملی است که خود در گرو تأمین امنیت عمومی می‌باشد و بسته به تصویری که مردم و شهروندان از نظام سیاسی و شیوه اداره فضا و شدت و ضعف آن در مقوله سرمایه اجتماعی دارند، مورد توجه قرار می‌گیرد. سرمایه اجتماعی به بُعد نرم‌افزاری سیستم سیاسی اجتماعی از قبیل اعتماد همسویی و مشارکت جامعه با نظام سیاسی می‌پردازد (میرشکاران و احمدی‌پور، 1393: 52). نیروی انتظامی به عنوان بازوی اقتدار حکومت، تأمین امنیت سیاست‌های دولت‌مردان را بر عهده دارد و در واقع به عنوان رابط و نظم‌دهنده سیاست‌های حاکمیت و ضمانت اجرایی آن در میان شهروندان می‌باشد.

وجود سرمایه اجتماعی برای پلیس به عنوان ظرفیت و قابلیت مشارکت مردم در توسعه نظم و امنیت عمومی از سال‌ها پیش تاکنون توجه نظریه‌پردازان علوم اجتماعی را به خود جلب کرده است و وقوع جرم و ناهنجاری یکی از مواردی است که در ادبیات نظری سرمایه اجتماعی متأثر از سرمایه اجتماعی دانسته شده است، و تحقیقات متعددی نیز در این زمینه انجام گرفته است و نتیجه کلی آن‌ها نشانگر تأثیر کاهنده سرمایه اجتماعی بر میزان وقوع جرم می‌باشد.

تبیین و فهم سرمایه اجتماعی برای سازمان پلیس، امری ضروری و اجتنان‌ناپذیر است، زیرا سرمایه اجتماعی از جمله نظریات جامعه‌محوری است که با تأکید بر روابط اجتماعی، ظرفیت تبیین و فهم «امنیت اجتماعی شده» را داراست.

نیروی انتظامی در دستیابی به آرمان‌های خود و برقراری نظم و آرامش نیازمند حمایت‌های مردمی است. این سازمان بدون جلب مشارکت و حمایت مردمی قادر نخواهد بود در مبارزه با منکرات و فساد اجتماعی، کشف جرایم و ... به گونه‌ای کارا و اثربخش عمل نماید. با سرمایه اجتماعی است که اعتماد عمومی شکل می‌گیرد و این مشارکت و اعتماد عمومی به این سازمان کمک خواهد کرد که در جهت آرمان‌های خود موفق عمل کند؛ بنابراین می‌توان گفت که نیروی انتظامی از طریق ایجاد مسئولیت اجتماعی، یگانگی و وحدت با جامعه و پایبندی به اصول اخلاقی می‌تواند بر ضایعه

کاهش اعتماد شهروندان غلبه کند و فضای سرشار از اعتماد و اطمینان را ایجاد کند (شیروانی و حسینی، 1392).

با توجه به اینکه نیروی انتظامی یک سازمان پویا و اجتماعی است و مهم‌ترین وظیفه آن برقراری نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی در جامعه است، آگاهی از وضعیت سرمایه اجتماعی فرماندهی نیروی انتظامی، یکی از الزامات برای طراحی چشم‌انداز توسعه بلندمدت و میان‌مدت و هم‌چنین برنامه‌ریزی سازمانی می‌باشد. توجه به این موضوع مهم و مطالعه علمی آن، یکی از راه‌کارها و راهبردهای موردنیاز در راستای زمینه‌سازی تعالی سازمانی و تشریح وظایف نیروی انتظامی است. چرا که در صورت عدم شناخت سرمایه اجتماعی فرماندهی نیروی انتظامی، برنامه‌ریزی برای افزایش احساس امنیت که مقوله‌ای کاملاً ذهنی و مهم‌ترین وظیفه این سازمان است، کاری سخت و تقریباً ناقص است، پس می‌طلبید که با افزایش شناخت از این سرمایه، گام‌های مثبت و روبه جلو برداشت. از این رو سرمایه اجتماعی به پلیس امکان می‌دهد تا اعتماد، مشارکت مردمی و نهادهای مدنی را در جهت کنترل هر چه بهتر جامعه به کار گیرد (مبارکی، 1383:22).

با توجه به اهمیت موضوع سرمایه اجتماعی برای نیروی انتظامی و از آن مهم‌تر فرماندهان نیروی انتظامی به منظور ارتقاء سطح عملکرد، لازم است تا عوامل مؤثر بر ایجاد و افزایش سطح سرمایه اجتماعی پلیس شناسایی شود. از آنجا که یکی از عمده‌ترین فعالیت‌های پلیس جهت استقرار امنیت، فعالیت‌های اجتماعی است، در این پژوهش در پی بررسی تأثیرگذاری این فعالیت‌ها بر سرمایه اجتماعی پلیس برآمده و به دنبال پاسخگویی به این پرسش کلیدی هستیم که اقدامات اجتماعی پلیس چه تأثیری بر سرمایه اجتماعی فرماندهی انتظامی استان قزوین دارد؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

سرمایه اجتماعی شکلی از همبستگی سنتی جامعه است و به عنوان منبعی جهت تسهیل کنش جمعی در نظر گرفته می‌شود. سرمایه اجتماعی کالایی عمومی است که در جامعه هم از پایین به بالا و هم از بالا به پایین و هم به‌طور افقی تولید می‌شود و هیچ بخشی (دولتی، خصوصی و داوطلبانه) بر آن مالکیت ندارد، هر چند همه‌ی آنها در

شکل‌گیری، تقویت و فرسایش آن نقش دارند. سرمایه اجتماعی به خصوصیات از سازمان اجتماعی نظیر شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد اشاره دارد که همکاری و هماهنگی برای منافع متقابل را در میان شهروندان تسهیل می‌کند.

با توجه به موارد فوق می‌توان گفت نقش سرمایه اجتماعی امروزه مهم‌تر از سرمایه فیزیکی، انسانی و فرهنگی در سازمان‌ها و جوامع است. در غیاب سرمایه اجتماعی سایر سرمایه‌ها اثربخشی خود را از دست می‌دهند و بدون آن پیمودن راه‌های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی دشوار و ناهموار می‌شوند. عده‌ای زمینه تاریخی سرمایه اجتماعی را به کارل مارکس¹ نسبت می‌دهند، او در کتاب «سرمایه»² به مسأله همبستگی از روی اجبار و در شرایط بحرانی اشاره می‌کند. بدین معنی که در این شرایط افراد به‌سوی استفاده از انرژی جمعی، اتکا به یکدیگر و استفاده از پتانسیل‌های گروهی تشویق و ترغیب می‌شوند. دسته‌ای دیگر از نظریه‌پردازان علوم اجتماعی نظریه «گنورگ زیمل»³ در رابطه با دادوستد و تعامل را به عنوان ویژگی‌هایی که زمینه‌ساز ظهور سرمایه اجتماعی شد، محسوب می‌دارند. عده‌ای رویکرد «امیل دورکیم»⁴ و تالکوت پارسونز⁵ در رابطه با هنجارها و ارزش‌هایی که افراد را به ایفای نقش‌ها و اعمال خود ترغیب می‌کنند در ذیل مفهوم سرمایه اجتماعی قرار داده‌اند. برخی از صاحب‌نظران علوم اجتماعی آراء «مکس وبر»⁶ در خصوص اعتماد را به عنوان پیشینه مفهوم سرمایه اجتماعی مطرح می‌نمایند (فوکویاما، 1389: 28). با وجود سابقه تاریخی طرح شده، اولین بار واژه سرمایه اجتماعی در سال 1919 توسط هانی‌فان⁷ به‌کار گرفته شد. او معتقد بود که سرمایه اجتماعی به جنبه‌های محسوسی اشاره دارد که در زندگی مردم یافت می‌شود؛ برای مثال حسن نیت، رفاقت، دوستی و همدردی و دادوستد میان افراد و خانواده‌هایی که واحد اجتماعی درست می‌کنند و احساس آنان نسبت به حاکمیت را شامل می‌شود. نظریه وی در سال 1961 در کتاب «مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکایی» اثر «جین جاکوبز»⁸ به‌کار گرفته شد. وی توضیح می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی فشرده در

1 -Karl Marx

2 -Capital

3-Georg Simmel

4 -Emile Durkheim

5 -Talcott Parsons

6 -Max Weber

7 -Hanifan

8 -Jane Jacobs

محدوده حومه‌های قدیمی و مختلط شهری صورتی از سرمایه اجتماعی را تشکیل می‌دهند که در ارتباط با تصمیمات درمورد بهبود کیفیت زندگی درمقایسه با عوامل نهادی رسمی مانند نیروی حفاظتی پلیس و نیروی انتظامی، مسئولیت بیشتری از خود نشان می‌دهند (کلمن، 1998: 125). مفهوم سرمایه اجتماعی با وجود سیر تاریخی تنها در دهه 1980 بود که به شدت مورد توجه قرار گرفت. این امر عمدتاً مرهون «جیمز کلمن¹» جامعه‌شناس آمریکایی و مطالعات «رابرت پاتنام²» استاد علوم سیاسی آمریکا بود. کلمن، فرانسیس فوکویاما³ و رابرت پاتنام با دیدی کارکردگرایانه و پیر بوردیو⁴ با دیدی مارکسیستی این مفهوم را مطرح و سپس بسط و گسترش دادند. سرمایه اجتماعی در بُعد نظری و ذهنی بیشتر به اعتماد (عمومی و نهادی)، آگاهی و توجه به امور عمومی و در بُعد عینی و عملی بیشتر به مشارکت شهروندی مربوط می‌شود. در رابطه با اعتماد عمومی مهم‌ترین سوالی که مطرح می‌شود عبارت است از: شهروندان تا چه اندازه به عملکرد گروه‌ها، اصناف، احزاب، ادارات و... اعتماد دارند و دیدگاه‌های شهروندان در رابطه با دولت حاکم و رابطه حکومت مرکزی نسبت به آنان چگونه می‌باشد؛ که به شرایط موجود در جامعه، سطح رفاه و هم‌چنین مشروعیت هیأت حاکمه و سهم آنان در قدرت در حکومت بستگی دارد (فوکویاما، 1389: 32).

سرمایه اجتماعی دارای ابعاد مختلفی است. بُعد ارتباطی به انواع روابط فردی می‌پردازد که افراد در طول تعاملات خود ایجاد می‌کنند که بدون وجود آن‌ها کنشگران اجتماعی با یکدیگر ارتباط متقابل برقرار نمی‌کنند. از چهار شاخص تعهد، وابستگی، اعتماد و عمل متقابل برای سنجش این بُعد استفاده می‌شود. بُعد ساختاری توصیف‌کننده اولویت‌های شبکه ارتباطی بین پلیس و مردم است که در بردارنده ابزار، روش‌ها و نحوه ایجاد ارتباط است. برای سنجش بُعد ساختاری از سه شاخص ارتباطات شبکه‌ای، امکان دسترسی و تسهیم اطلاعات استفاده می‌شود. بُعد شناختی اشاره به منابعی دارد که فراهم‌کننده‌ی مظاهر، تعبیرها و تفسیرها و سیستم‌های معانی مشترک در میان گروه‌ها هستند. این بُعد بیشتر متناظر بر اشتراکاتی است که کنشگران اجتماعی از طریق آن‌ها با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند که می‌توان آن را زبان مشترک

1- James Coleman

3 -Robert Putnam

3 -Francis Fukuyama

4 -Pierre Bourdieu

ناشی از شناخت متقابل نیز نام نهاد. برای سنجش بُعد شناختی از دو شاخص تسهیم ارزش‌ها و سرنوشت مشترک استفاده می‌شود. برای سنجش این بُعد از 4 مؤلفه بهره می‌برند:

1- اعتماد اجتماعی به پلیس شامل برنامه‌ها، اهداف، عملکرد و اقدامات پلیس: اعتماد اجتماعی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده‌ی سرمایه اجتماعی است. اعتماد اجتماعی هم به‌عنوان یک جزء ذهنی، هم به‌عنوان علت و هم به‌عنوان پیامد و معلول سرمایه اجتماعی می‌باشد. اعتماد اجتماعی از شرایط و الزامات عمده و کلیدی برای موجودیت هر جامعه محسوب می‌شود و برای حل مسائل اجتماعی ضروری به نظر می‌رسد به طوری که باعث پیدایش آرامش و امنیت روانی می‌گردد و برای حرکت موفقیت‌آمیز اقتصاد و افزایش مشروعیت نظام و توسعه سیاسی و اجتماعی ضرورت دارد (آزاد ارمکی، 1383: 108).

2- مشارکت اجتماعی شامل مشارکت در اقدامات امنیت‌ساز و مشارکت‌های موردنظر پلیس: مشارکت به‌معنی تعلق فرد در گروه و سهمی که در آن دارد؛ تلقی می‌گردد و همچنین به معنی شرکت فعالانه در گروه در جهت به‌ثمر رسانیدن یک فعالیت اجتماعی است. آلن بیرو¹ می‌گوید: «مشارکت به‌معنای سهمی در چیزی یافتن و از آن سود بردن و یا در گروهی شرکت جستن و بنابراین با آن همکاری داشتن است. به همین دلیل از دیدگاه جامعه‌شناسی باید بین مشارکت به‌عنوان حالت یا وضع (امر شرکت کردن) و مشارکت به‌عنوان عمل و تعهد (عمل مشارکت) تمیز قائل شد» (بیرو، 1380: 257).

3- تعهد در قبال امنیت اجتماعی شامل قانون‌مداری و اجرای وظایف شهروندی: تعهد نیز یکی از عوامل به‌وجود آورنده اتحاد نظم و پایبندی بر اصول شناخته می‌شود و می‌تواند مسائلی را به‌دنبال خود بکشد که برای هر جامعه‌ای حیاتی و مهم باشد. درواقع احساس تعهد در هر جامعه‌ای یکی از تجلیات ارزشی مهم به‌شمار می‌رود که موجب انسجام و نظم و یکپارچگی جامعه موردنظر می‌شود. نبود تعهد از جمله متغیرهایی است که هم انحراف و هم عامل انحرافات قلمداد

1 - Alain, Birou

می‌شود. تعهدی مطلوب است که متعادل باشد یعنی تعهدی که در آن تعهد اجتماعی به‌نفع تعهد فرد و با تعهد فرد به‌نفع تعهد اجتماعی حذف نشده باشد. انسانی متعهد است که علاوه بر جامعه در مقابل خودش هم متعهد باشد (سهرابی و همکاران، 1394: 133-160).

4- اهتمام عمومی به پیشگیری از وقوع جرائم و آسیب‌های اجتماعی شامل حذف زمینه‌های ارتکاب تخلفات و جرائم همچون اعتیاد، آسیب‌های خانوادگی و ... .
آدلر و کئون¹ (2002) تعاریف مختلف از سرمایه‌ی اجتماعی را جمع‌آوری نموده‌اند. بوردیو (1389) سرمایه اجتماعی را ساخته شده از تعلقات (اتصالات) اجتماعی می‌داند که در شرایط معین قابل تبدیل به سرمایه اقتصادی بوده و ممکن است به اشکالی چون عنوان و نجیب‌زادگی نهادینه شود. کلمن (1998) معتقد است سرمایه اجتماعی از طریق کارکردش تعریف می‌شود. پانتام (1995 و 2002) به مجموعه مفاهیمی نظیر اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها اشاره دارد که موجب ایجاد ارتباطات و مشارکت بهینه اعضای اجتماع شده و در نهایت منجر به تأمین منافع متقابل آنان می‌شود اشاره دارد. بیکر² (2004) می‌گوید مجموعه‌ای از منابع که در سازمان‌های اجتماعی به صورت ذاتی وجود دارد و در جامعه‌پذیری افراد و در رشد شناختی و اجتماعی مؤثر است را سرمایه اجتماعی می‌نامند.

وجود مفاهیم مختلف از سرمایه اجتماعی ناشی از زمینه‌های نظری و سطوح تحلیلی متفاوتی است که صاحب‌نظران مختلف در کار خود از آن استفاده کرده‌اند. اشتراک تعاریف متعدد ارائه شده از سرمایه اجتماعی در این است که تمامی آنها روابط اجتماعی که مولد خیر و فایده در مقیاس‌های فردی و جمعی هستند را به عنوان هسته اصلی تعریف سرمایه اجتماعی پذیرفته‌اند. تاکنون 4 دیدگاه پیرامون سرمایه اجتماعی شکل گرفته است: 1- دیدگاه اجتماع‌گرایی، سرمایه‌ی اجتماعی را با سازمان‌های محلی چون باشگاه‌ها، انجمن‌ها و گروه‌های مدنی برابر می‌داند؛ 2- دیدگاه شبکه‌ای که در آن سعی می‌شود هر دو جنبه‌ی مثبت و منفی سرمایه اجتماعی به حساب آورده شود. اهمیت پیوندهای عمودی و افقی در بین مردم و روابط درونی و فیما بین این قبیل هویت

1 - Adler & Kwon

2- Baker

سازمانی منتج از پیوندها به‌عنوان گروه‌ها و بنگاه‌ها مورد تأکید قرار می‌گیرد؛ 3- دیدگاه نهادی که مدعی است سرزندگی شبکه‌های اجتماعی عمدتاً محصول محیط سیاسی، قانونی و نهادی می‌باشد؛ 4- دیدگاه همیاری که می‌کوشد، آثار قوی دو دیدگاه شبکه‌ای و نهادی را در یکدیگر ادغام کند. تفاوت میان این چهار دیدگاه عمدتاً به سه عامل بستگی دارد: واحدی که به هنگام تحلیل بر آن تمرکز می‌شود، تلقی دیدگاه‌ها از سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک متغیر مستقل، وابسته یا واسط و جایگاه دولت را تا کجا در تحلیل خود می‌گنجانند (کلمن، 1384: 534).

اساساً الگوی جامعه‌محوری در پلیس، سعی دارد سرمایه‌های اجتماعی حاکم بر جامعه را شناخته و آن‌ها را در جهت تحقق اهداف سازمانی به کار گیرد. این امر مستلزم آن است که پلیس شناختی دقیق و موشکافانه از استعدادها و پتانسیل‌های موجود در جامعه داشته باشد. از طرف دیگر ساختار مأموریت‌ها و رفتارهای سازمانی خود را متناسب با قابلیت‌های اجتماعی تعدیل کند. این همان انطباق‌پذیری پلیس در جامعه است که نیازمند بازاندیشی مداوم در مأموریت‌ها و رفتارهای سازمانی است. به‌عبارت دیگر رویکرد جامعه‌محوری بر این پیش‌فرض استوار است که حلال مشکلات اجتماعی، خود مردم هستند؛ لذا پلیس باید با بسیج عمومی مردم قابلیت‌های اجتماعی نهفته در جامعه را به منظور حل مشکلات اجتماعی به‌کار گیرد. در واقع سرمایه اجتماعی در جامعه به پلیس امکان می‌دهد تا استعدادها و پتانسیل‌های موجود جامعه را در جهت کنترل مؤثر بر جرائم و آسیب‌های اجتماعی رصد نماید؛ این امر مستلزم تعاملات سازنده و پی‌گیرانه پلیس با مردم است که در جامعه‌محوری نمود پیدا می‌کند (علی‌نژاد، 1388: 53).

شیروانی و حسینی (1392) پژوهشی با عنوان «رابطه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و اثربخشی نیروی انتظامی (مورد مطالعه: شهر یاسوج)» انجام دادند. یافته‌ها نشان داده است، هرچه میزان سرمایه اجتماعی در میان جامعه و افراد افزایش یابد، میزان اثربخشی نیروی انتظامی افزایش می‌یابد. بخشنده و همکاران (1393) پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر ارتقاء بهره‌وری منابع انسانی با نقش بهبود عملکرد سازمانی کارکنان» انجام دادند. نتایج نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی و بهره‌وری منابع انسانی ناجا، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

سهرابی و همکاران (1394) پژوهشی با عنوان «تأثیر سرمایه اجتماعی بر کارآمدی

پلیس جامعه محور» انجام دادند. نتیجه تحقیق بیانگر آن بوده است که مؤلفه‌های اساسی سرمایه اجتماعی از قبیل؛ مشارکت اجتماعی، هنجارمندی و اعتماد اجتماعی موجب ارتقا عملکرد و کارآیی پلیس جامعه‌محور به‌منظور تأمین امنیت اجتماعی می‌گردد. رایبسون و اسمیت¹ (2003) پژوهشی با عنوان «تاثیر سرمایه اجتماعی پلیس بر عملکرد افسران پلیس جامعه محور» انجام داده است. در این پژوهش از سرمایه اجتماعی به عنوان یک چارچوب نظری برای آشکار ساختن اهمیت روابط بین افسران و ناظران آن‌ها برای اجرای پلیس جامعه‌محور، استفاده می‌شود. در این مطالعه با استفاده از داده‌های پروژه پلیس محله، دو سنجه پلیس جامعه محور، توسعه داده شده است. نتایج بدست آمده نشان داد که سرمایه اجتماعی پلیس، با عملکرد افسران پلیس جامعه محور، ارتباطی ندارد. جکسون و وید² (2005) پژوهشی با عنوان «درک پلیس از سرمایه اجتماعی و احساس مسئولیت: تبیینی از پلیس فعال» انجام داده است. این مطالعه به بررسی ارتباط بین ادراک پلیس از سرمایه اجتماعی جامعه خود و احساس مسئولیت در قبال ارائه امنیت عمومی و همین‌طور ارزیابی تجربی تاثیر احساس مسئولیت بر تمایل به مشارکت در پلیس فعال، پرداخته است. در این تحقیق، داده‌ها از طریق توزیع پرسشنامه در میان اداره شهر پلیس کانزاس در میسوری در طول سال‌های 1999 و 2000 جمع‌آوری شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که ادراک از سرمایه اجتماعی جامعه و حس مسئولیت پلیس برای توضیح رفتار پلیس فعال مهم هستند. همچنین یافته‌ها حاکی از آن بوده است که حس مسئولیت پلیس به طور مستقیم توسط سرمایه اجتماعی و نرخ جرم و جنایت تحت تاثیر قرار می‌گیرد. چوی³ (2010) پژوهشی با عنوان «بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی بر عملکرد پلیس در شهرهای ایالات متحده» انجام داده است. این مطالعه هشت فرضیه قابل آزمون در مورد روابط بین سرمایه اجتماعی و عملکرد پلیس و کارکنان پیشنهاد نموده که با استفاده از تجزیه و تحلیل رگرسیون ترتیبی⁴ مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در این پژوهش برای اندازه‌گیری هر یک از سازه‌های سرمایه اجتماعی و عملکرد پلیس، از داده‌های نظرسنجی سرمایه اجتماعی جامعه دانشگاه هاروارد و گزارش یکپارچه جرم و جنایت افبی‌آی

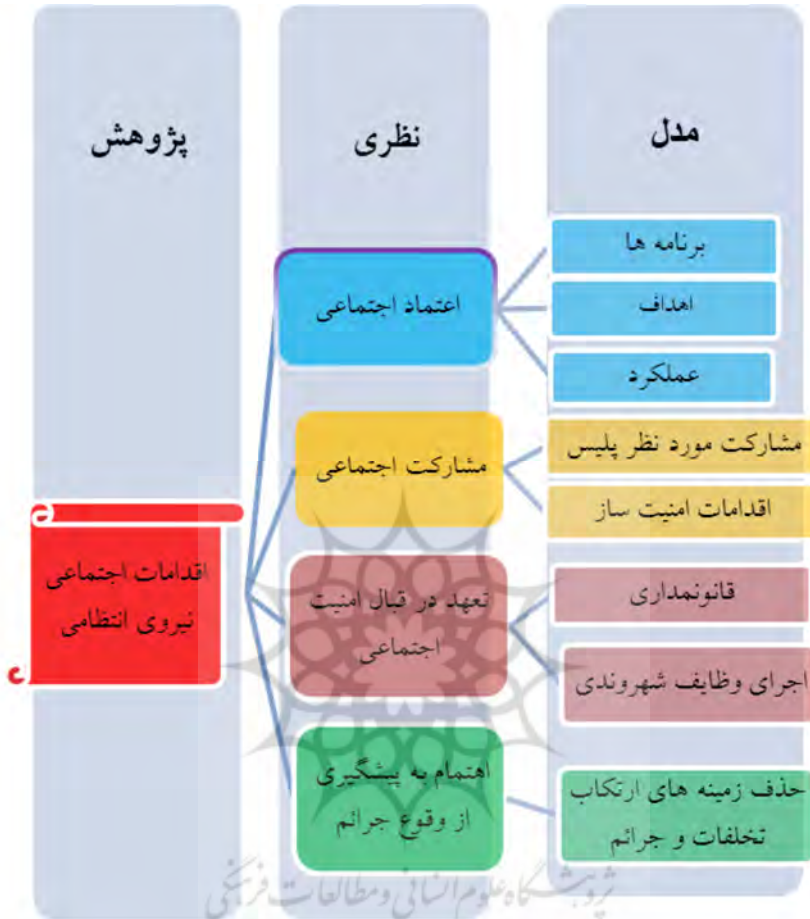
1 - Robinson and schmid

2-Jackson & Wade

3 - Choi

4- Ordinal Least Square

استفاده شده است.

شکل 1- مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با توجه به ماهیت و کیفیت سؤالات پژوهشی، از منظر هدف از نوع کاربردی است و به لحاظ رویکرد «توصیفی- پیمایشی» است. جامعه آماری در فرایند پژوهش کلیه مردم ساکن در شهر قزوین می‌باشند. حجم نمونه (بر اساس جدول مورگان 384 نفر است، که ما برای افزایش قدرت تعمیم و کاستن از میزان خطا و افزایش دقت، با مشورت صاحب‌نظران انتظامی 100 نمونه به آن افزودیم) 480 نفر از

بین اقشار مختلف مردم است که با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی شده از بین تمامی گروه‌های اجتماعی دانشگاه، آموزش و پرورش و صاحبان مشاغل و صنایع انتخاب گردیدند. روش گردآوری داده‌ها میدانی و ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های کای اسکوئر (خی‌دو)، آزمون دوجمله‌ای (نسبت)، تحلیل عامل اکتشافی، شاخص کفایت نمونه، آزمون بارتلت و آزمون فریدمن استفاده شد. ضریب پایایی برای متغیرهای پرسشنامه عبارت است از: رویت‌پذیری اقدامات معاونت اجتماعی: 0/951؛ اعتماد اجتماعی به پلیس: 0/950؛ مشارکت اجتماعی: 0/937؛ تعهد در قبال امنیت اجتماعی: 0/935؛ اهتمام عمومی به پیشگیری از وقوع جرائم و آسیب‌های اجتماعی: 0/964 و سرمایه اجتماعی 0/952.

یافته‌های پژوهش

الف) یافته‌های توصیفی

جدول 1- آمار توصیفی جامعه

موضوع	جنسیت	سن		تحصیلات	گروه					
		30 تا	40 تا		50 تا	دیپلم	فوق‌دیپلم	کارشناسی	ارشد	دکتری
تعداد	زن	93	149	103	75	69	54	188	87	22
	مرد	227	193	227	60	50	60			

ب) یافته‌های استنباطی

فرضیه 1: اقدامات اجتماعی نیروی انتظامی بر میزان اعتماد اجتماعی شهروندان نسبت به نیروی انتظامی تأثیرگذار است.

مقدار شاخص کفایت نمونه برابر 0/82 است (نزدیک به 1)، یعنی تعداد نمونه برای تحلیل عاملی کافی می‌باشد. همچنین مقدار معنی‌داری آزمون بارتلت، کوچک‌تر از 5% است که نشان می‌دهد تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار، مدل عاملی مناسب است. در جدول اشتراک اولیه و اشتراک استخراجی، تمامی اشتراک‌های اولیه برابر 1 بودند. هرچه مقادیر اشتراک استخراجی بزرگ‌تر باشد، عامل‌های استخراج شده، متغیرها را بهتر نمایش می‌دهند. اگر هر یک از مقادیر اشتراک استخراجی کوچک باشند، استخراج

عامل دیگری الزامی شود. مقادیر کوچکتر از 0/5 باید حذف شوند که در این بررسی تمامی مقادیر بالاتر از 0/5 هستند.

29 اقدام بعد از چرخش؛ تحت 6 اقدام تقسیم‌بندی می‌شوند. اگر اقدامات به‌دست آمده را با روش واریماکس¹ چرخش دهیم، اقدامات اول تا ششم 66 درصد از واریانس را دربردارند. اولین عامل (اقدام) دارای 7 آیتم است با بارهای عاملی بین 0/843 تا 0/478 است. دومین عامل 7 آیتم را با بارهای عاملی بین 0/756 تا 0/491 در بردارد. سومین عامل، 4 آیتم را با بارهای عاملی 0/696 تا 0/525 دربردارد. چهارمین عامل شامل 5 آیتم با بارهای عاملی 0/855 تا 0/478 است. پنجمین عامل شامل 4 آیتم با بارهای عاملی 0/713 تا 0/573 و ششمین عامل دارای 2 آیتم با بارهای عاملی 542-541 می‌باشد. جدول زیر سهم متغیرها را در عامل‌ها بعد از چرخش نشان می‌دهد. هر متغیر در عاملی قرار می‌گیرد که با آن همبستگی بالای معنی داری داشته باشد.

جدول 2- ضریب همبستگی بین عوامل قبل و بعد از چرخش

عناصر	1	2	3	4	5	6
1	0/504	0/482	0/429	0/415	0/388	0/081
2	0/386	-0/665	0/579	-0/266	0/023	0/04
3	-0/675	-0/462	0/396	0/497	0/199	0/179
4	-0/284	-0/169	0/097	-0/653	0/667	0/170
5	-0/282	0/427	0/520	-0/231	0/384	0/517
6	-0/100	0/213	0/92	-0/248	0/467	0/814

فرضیه 2- اقدامات اجتماعی نیروی انتظامی بر میزان مشارکت اجتماعی شهروندان تأثیرگذار است.

این فرضیه نیز به‌همان روش فرضیه قبلی مورد آزمون قرار گرفت. مقدار شاخص کفایت نمونه برابر 0/821 نشان می‌دهد تعداد نمونه برای تحلیل عاملی کافی می‌باشد. همچنین مقدار معنی‌داری آزمون بارتلت، کوچکتر از 5% است که نشان می‌دهد تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار، مدل عاملی مناسب است. 29 اقدام بعد از چرخش در 7 ستون قرار می‌گیرند.

1- Varimax

فرضیه 3- اقدامات اجتماعی نیروی انتظامی بر تعهد در قبال امنیت اجتماعی شهروندان تأثیرگذار است.

برای سنجش این فرضیه، مقدار شاخص کفایت نمونه برابر $0/806$ و تعداد نمونه برای تحلیل عاملی کافی می‌باشد. همچنین مقدار معنی‌داری آزمون بارتلت، کوچک‌تر از 5% است. جدول بالا سهم متغیرها را در عامل‌ها بعد از چرخش نشان می‌دهد. هر متغیر در عاملی قرار می‌گیرد که با آن همبستگی بالایی معنی‌داری داشته باشد. 29 اقدام بعد از چرخش 6 ستون قرار می‌گیرد.

فرضیه 4- اقدامات اجتماعی نیروی انتظامی بر اهتمام عمومی به پیشگیری از وقوع جرایم و آسیب‌های اجتماعی تأثیرگذار است.

در مورد این فرضیه نیز به همان ترتیب بعد از چرخش در 8 ستون قرار می‌گیرند. برای آزمون فرضیه‌ی اقدامات اجتماعی نیروی انتظامی بر سرمایه‌ی اجتماعی تأثیرگذار است، مقدار شاخص کفایت نمونه برابر $0/820$ و مقدار معنی‌داری برابر 5% است. به‌همان ترتیب ملاحظه می‌شود 29 اقدام به شرح زیر در 5 ستون قرار می‌گیرند:

جدول 3 - آزمون فرضیه اقدامات اجتماعی نیروی انتظامی بر سرمایه‌ی اجتماعی

اقدامات ستون				
1	2	3	4	5
2	1	6	5	9
3	13	11	7	10
4	14	15	8	
27	23	16	12	
28	24	17	20	
29	25	18	21	
	26	19	22	

برای رتبه‌بندی رویت‌پذیری اقدامات معاونت اجتماعی ناجا از دید شهروندان از آزمون فریدمن استفاده شد. رویت‌پذیری 29 اقدام معاونت اجتماعی ناجا، از دید شهروندان شهر قزوین تأثیر و ارجحیت یکسانی ندارد بلکه ارجحیت آن‌ها به شرح زیر می‌باشد: 1- حضور کارکنان در کنار مردم در مراسمات مختلف مذهبی از جمله: نماز

جمعه، راه پیمایی روز قدس، 22 بهمن (21/2)، 2- اجرای برنامه‌های متعدد به مناسبت هفته نیروی انتظامی برنامه‌های ورزشی، فرهنگی، اجتماعی، رسانه‌ای (19/63)، 3- اجرای برنامه‌های فرهنگی در مناسبت‌های مختلف روز معلم، هفته‌ی مبارزه با موادمخد ، روز خانواده و ... (19/33)، 4- برگزاری کلاس‌های آموزشی چهره به چهره پیرامون پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی برای دانش آموزان و ... (18/48)، 5- آموزش و اطلاع رسانی از طریق نصب بنرهای تبلیغاتی در سطح شهر (18/26).

اقدامات اجتماعی پلیس که در تمامی ابعاد دارای اولویت دهگانه اول هستند بررسی و میزان تأثیر هر کدام بر توسعه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی به شرح زیر است :

جدول 4- میزان تأثیر و رتبه‌بندی هر کدام از مؤلفه‌های سرمایه‌ی اجتماعی

اقدام اجتماعی	اعتماد اجتماعی	مشارکت اجتماعی	تعهد اجتماعی	اهتمام عمومی
1	18/66	17/77	18/19	18/03
2	17/94	17/75	17/70	17/97
3	17/88	17/01	17/15	17/69
4	17/84	16/76	16/81	17/31
5	16/77	16/65	16/66	16/71
6	16/59	16/06	16/50	16/49
7	16/42	15/96	16/33	16/19
8	16/36	15/81	16/02	16/14
9	16/17	15/52	15/97	16/10
10	15/35	15/45	15/79	16/03

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه تبیین و فهم سرمایه اجتماعی برای سازمان پلیس، امری ضروری و اجتناب ناپذیر است، زیرا سرمایه اجتماعی از جمله نظریات جامعه‌محوری است که با تأکید بر روابط اجتماعی، ظرفیت تبیین و فهم «امنیت اجتماعی شده» را داراست. نیروی انتظامی در دستیابی به آرمان‌های خود و برقراری نظم و آرامش نیازمند حمایت‌های مردمی است. این سازمان بدون جلب مشارکت و حمایت مردمی قادر نخواهد بود در مبارزه با منکرات و فساد اجتماعی، کشف جرایم و ... به گونه‌ای کارا و اثربخش عمل نماید. با سرمایه اجتماعی است که اعتماد عمومی شکل می‌گیرد و این مشارکت و

اعتماد عمومی به این سازمان کمک خواهد کرد که در جهت آرمان‌های خود موفق عمل کند؛ بنابراین می‌توان گفت که نیروی انتظامی از طریق ایجاد مسولیت اجتماعی، یگانگی و وحدت با جامعه و پایبندی به اصول اخلاقی می‌تواند بر ضایعه کاهش اعتماد شهروندان غلبه کند و فضای سرشار از اعتماد و اطمینان را ایجاد کند (شیروانی و حسینی، 1392).

با توجه به این‌که نیروی انتظامی یک سازمان پویا و اجتماعی است و مهم‌ترین وظیفه آن برقراری نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی در جامعه است، آگاهی از وضعیت سرمایه اجتماعی فرماندهی نیروی انتظامی، یکی از الزامات برای طراحی چشم‌انداز توسعه بلندمدت و میان‌مدت و همچنین برنامه‌ریزی سازمانی می‌باشد. توجه به این موضوع مهم و مطالعه علمی آن، یکی از راه‌کارها و راهبردهای موردنیاز در راستای زمینه سازی تعالی سازمانی و تشریح وظایف نیروی انتظامی است. چرا که در صورت عدم شناخت سرمایه اجتماعی فرماندهی نیروی انتظامی، برنامه‌ریزی برای افزایش احساس امنیت که مقوله‌ای کاملاً ذهنی و مهم‌ترین وظیفه‌ی این سازمان است، کاری سخت و تقریباً ناقص است، پس می‌طلبند که با افزایش شناخت از این سرمایه، گام‌های مثبت و رو به جلو برداشت (دوستی و فلاحی، 1394).

نیروی انتظامی، جهت افزایش میزان اعتماد مردمی و همچنین بالا بردن میزان مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های اجتماعی پلیس در سال‌های اخیر، اقدام به تاسیس برخی واحدها از جمله، اداره کل مشارکت عمومی، دفتر نظارت همگانی و واحد 110 نموده است که هدف اولیه آن، استفاده از دیدگاه‌های مردمی در جهت‌دهی به سیاست‌های نیروی انتظامی، در زمینه تأمین امنیت جامعه می‌باشد. از آنجایی که این واحدها نیازمند حمایت و یا مشارکت مردمی هستند، لذا قبل از هر چیز، مستلزم پیش شرط‌هایی می‌باشند که بایستی محقق شوند. مهم‌ترین پیش‌شرط، اعتماد مردم به نیروی انتظامی است. (شرافتی پور، 53:1386). در خصوص سنجش تأثیر اقدامات معاونت اجتماعی ناجا بر اعتماد شهروندان (فرضیه 1)، عامل‌های اول تا ششم 69 درصد از واریانس را دربردارند. یافته‌های آزاد ارمکی و همکاران (1383)، پاتنام (1995) و (2002)، آدلر و کئون (2002) همسو با این فرضیه است.

در نتیجه مشارکت شهروندان در فرآیند برقراری نظم و امنیت منوط به وجود سرمایه اجتماعی در جامعه و نیز سرمایه اجتماعی نیروی انتظامی است. برای نمونه گشت‌زنی شهروندان سازوکاری است که در انتظام محلی به کار گرفته می‌شود که وجود آن مستلزم میزانی از سرمایه اجتماعی در سطح محله است، تا به واسطه آن احتمال و امکان مشارکت شهروندان در فرآیند گشت‌زنی فراهم شود. گشت‌زنی در زمره فعالیت‌های دیده‌بانی و نظارت بر محله قرار دارد که به نوعی از ساکنان محلی انتظار می‌رود که مشارکت در فعالیت‌های ضدجرم را به‌عنوان جزئی از فعالیت‌های روزمره خود بدانند که بیانگر همکاری بین پلیس و شهروندان محلی است (بیات و همکاران، 1387: 67). درخصوص سنجش تأثیر اقدامات معاونت اجتماعی ناجا بر مشارکت شهروندان (فرضیه 2)، عامل‌های اول تا هفتم 66 درصد از واریانس را دربردارند. یافته‌های بیرو (1380)، چوی (2010) و بیکر (2004) همسو با یافته‌های پژوهش ماست.

وجود تعهدات و انتظارات در شبکه‌های اجتماعی موجب ایجاد اعتماد جمعی می‌شود (ناهایبیت و گوشال، 1998: 246) و در این صورت اعضای گروه می‌توانند برای حل مسایل روزمره، همکاری و هماهنگی، بیشتر به هم تکیه کنند. با وجود اعتماد جمعی، اعضای گروه می‌توانند در انجام دادن انتظاراتی که از آنها می‌رود و تعهداتی که برعهده دارند، بیشتر به یکدیگر تکیه کنند. در این صورت، اعضای گروه تمایل بیشتری خواهند داشت تا برای گروهی کار کنند که می‌دانند این گروه در هنگام نیاز، تلاش آنها را جبران خواهد کرد (هافمن، 2005: 891). درخصوص سنجش تأثیر اقدامات معاونت اجتماعی ناجا بر تعهد اجتماعی شهروندان (فرضیه 3)، عامل‌های اول تا هشتم 73 درصد از واریانس را دربردارند. یافته‌های سهرابی و همکاران (1394)، بخشنده و همکاران (1393) و جکسون و وید (2005) در راستای فرضیه‌ی ماست.

در جوامعی که دارای سرمایه اجتماعی بالا هستند، احتمال حل دقیق تعارض هم در سطح میان‌شخصی (در خانواده، همسایه، و محل کار) و هم در سطح اجتماعی (مثلاً توزیع ناعادلانه فرصت‌های اقتصادی) بیشتر است. همچنین، در چنین جوامعی سطح اعتماد افراد، موجب کاهش تخلفات، جرم‌وجنایت می‌شود. برعکس، در جوامعی که اعتماد کافی به اخلاقیات وجود نداشته باشد، افراد درجهت منافع شخصی خود عمل کرده و تمایل بیشتری به سوءاستفاده از دیگران خواهد داشت؛ در نتیجه جرم و انحراف

افزایش می‌یابد. بنابراین، سطح سرمایه اجتماعی به‌طور منفی با نرخ جرم‌وجنایت رابطه دارد؛ لذا هرچه جامعه دارای سطح سرمایه اجتماعی بالاتری باشد، نرخ جرم‌وجنایت در آن کاهش خواهد یافت. درخصوص سنجش تاثیر اقدامات معاونت اجتماعی ناجا بر اهتمام عمومی بر پیشگیری از جرائم و آسیب‌های اجتماعی (فرضیه 4)، عامل‌های اول تا پنجم 71 درصد از واریانس را دربردارند. این نتیجه همسوی نتایج کلمن (1384)، شیروانی و حسینی (1392) و رابینسون و اسمیت (2003) است.

با استفاده از روش آماری تحلیل عاملی به یافته‌های زیر دست یافتیم: درخصوص رویت‌پذیری اقدامات معاونت اجتماعی ناجا، عامل‌های اول تا ششم 66 درصد از واریانس را دربردارند.

براساس یافته‌های پژوهش، اقدامات معاونت اجتماعی ناجا بر چهار رکن زیرمجموعه سرمایه اجتماعی، شامل: اعتماد اجتماعی و مولفه‌های آن، مشارکت اجتماعی و مولفه‌های آن، تعهد اجتماعی و مولفه‌های آن و اهتمام عمومی به پیشگیری از جرائم و آسیب‌های اجتماعی، تاثیرگذار است و عواملی که به رویت شهروندان رسیده است و آن را به‌صورت ملموس حس کرده اند، همان عوامل را بر روی سرمایه اجتماعی و ابعاد آن تاثیرگذار دانسته اند.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد: حضور کارکنان در کنار مردم در مراسمات مختلف مذهبی، اجرای برنامه‌های متعدد به مناسبت هفته نیروی انتظامی، اجرای برنامه‌های فرهنگی در مناسبت‌های مختلف، برگزاری کلاس‌های آموزشی چهره به چهره و آموزش و اطلاع رسانی از طریق نصب بنرهای تبلیغاتی، بیشترین تاثیر را بر سرمایه اجتماعی شهروندان می‌گذارد.

براین‌اساس به‌نظر می‌رسد در شرایط حاضر، نیروی انتظامی برای ارتقای سطح و میزان سرمایه‌ی اجتماعی خود باید راهکارها و راهبردهای زیر را مدنظر داشته باشد.

پیشنهادها

با توجه به میزان رویت‌پذیری اقدامات اجتماعی نیروی انتظامی از طرف شهروندان و در راستای افزایش سطح اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، تعهد اجتماعی و اهتمام عمومی به پیشگیری از جرائم و آسیب‌های اجتماعی پیشنهاد می‌گردد:

- برگزاری نمایشگاه پیرامون پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در نمایشگاه‌های فصلی سطح شهر به منظور تعامل هرچه بیشتر پلیس با مردم (مؤلفه 4 سرمایه اجتماعی)؛
- اجرای طرح شورای معتمد پلیس با حضور اعضای شورای محلات و ایجاد گروه پلیس مردم‌یار به منظور برقراری رابطه‌ی دوستانه و جلب اعتماد مردم به پلیس (مؤلفه 1 سرمایه اجتماعی)؛
- ارائه آموزش از طریق برنامه‌های تلویزیونی در سیمای استان و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی از طریق زیرنویس تلویزیونی پیرامون پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی (مؤلفه 4 سرمایه اجتماعی)؛
- دریافت پیامک‌های انتظامی و هشداردهنده پیرامون پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی از سوی پلیس. ضروری به‌نظر می‌رسد تا پلیس با برقراری تعامل با اداره مخابرات جهت ارسال پیامک‌های انبوه در مناسبت‌ها و مواقع اضطراری اقدامات لازم به‌عمل آید (مؤلفه 4 سرمایه اجتماعی)؛
- آموزش از طریق تابلوهای دیجیتالی معابر شهری، بدلیل محسوس‌پذیری پایین از طرف شهروندان، بیشتر احساس می‌گردد (مؤلفه 1 و 2 و 3 سرمایه اجتماعی)؛
- شناسایی جامعه هدف (اساتید، خیرگان و صاحب‌نظران نیروی انتظامی، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی) و برگزاری نشست‌ها، جلسات اندیشه‌ورزی و همایش‌های علمی با موضوعیت آسیب‌های اجتماعی (مؤلفه 2 و 3 سرمایه اجتماعی)؛

- اطلاع‌رسانی و آرایه آموزش‌های پیشگیرانه از طریق کانال تلگرامی پلیس استان قزوین، بدلیل این‌که استان قزوین در عرصه استفاده از فضای مجازی، جزو 5 استان اول کشور می‌باشد (مؤلفه 1 و 2 و 3 و 4 و سرمایه اجتماعی).

تقدیر و تشکر

نویسندگان مراتب سپاس خود را از زحمات همکاران محترم معاونت اجتماعی فرماندهی نیروی انتظامی استان قزوین و دفتر تحقیقات کاربردی انتظامی استان قزوین که در زمینه پیشبرد اهداف پژوهش حاضر همکاری کردند، تقدیم می‌دارند.

- آزاد ارمکی، تقی؛ ملکی، امیر و چاووشی، حسن (1383). اعتماد و ارزش‌ها: گزارش تفصیلی بررسی مقدماتی ارزش‌های جهان. در موسسه مطالعات و پژوهش‌های اجتماعی دانشگاه تهران.
- بخشنده، امید؛ قاسمیان، داود؛ میرزائی، محمدعلی و باقری، مهدی (1393). بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر ارتقاء بهره‌وری منابع انسانی با نقش بهبود عملکرد سازمانی کارکنان (مطالعه موردی: فرماندهی انتظامی استان مازندران). فصلنامه دانش انتظامی مازندران، دوره پنجم، شماره 18، صص 77 تا 94. بازیابی از:
- <http://mazandaran.jrl.police.ir/>
- بوردیو، پیر (1389). نظریه کنش دلایل علمی و انتخاب عقلانی. ترجمه مرتضی مردیپناه، تهران: انتشارات نقش و نگار.
- بیات، بهرام؛ انصاری، ولی‌اله و حسینی، محسن (1387). پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع محور، تهران: معاونت اجتماعی ناجا.
- بیرو، آلن (1380). فرهنگ علوم اجتماعی. ترجمه باقر ساروخانی، تهران: نشر کیهان.
- دوستی، ایرج و فلاحی، علی (1394). سرمایه اجتماعی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در میان اقوام، اقشار و پیروان مذاهب. نشریه پژوهش‌های انتظام اجتماعی، شماره 2، صص 115-142. بازیابی از:
- <http://sopra.jrl.police.ir/>
- سهرابی، محمد؛ رهبر، عباسعلی و گودالی، عطیه (1394). تأثیر سرمایه اجتماعی بر کارآمدی پلیس جامعه محور. نشریه پژوهش‌های انتظام اجتماعی، دوره هفتم، شماره 1، صص 133-160. بازیابی از:
- <http://sopra.jrl.police.ir/>
- شرافتی پور، جعفر (1386). عوامل مؤثر بر افزایش مشارکت مردم در حوزه امنیت عمومی با تکیه بر نقش پلیس. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال سوم، شماره 11-12، تهران، معاونت اجتماعی ناجا. بازیابی از:
- <http://sss.jrl.police.ir/>
- شیروانی، علیرضا و حسینی، اسلام (1392). رابطه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و اثربخشی نیروی انتظامی. فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی، دوره نهم، شماره 5، صص 79-107. بازیابی از:
- <http://pmsq.jrl.police.ir/>
- فوکویاما، فرانسیس (1389). پایان نظم، سرمایه اجتماعی و حفظ آن. ترجمه غلامعباس توسلی، تهران: جهان امروز.
- کلمن، جیمز (1384). نقش سرمایه اجتماعی در ایجاد سرمایه انسانی در: سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه. ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، تهران: نشر شیرازه.

- علی نژاد، منوچهر (1388). سرمایه اجتماعی و پیوند آن با پلیس جامعه‌محور. نشریه توسعه انسانی پلیس، دوره 6، شماره 27، صص 85-103. بازیابی از:
<http://pod.jrl.police.ir/>
- میرشکاران، یحیی و احمدی پور، زهرا (1393). جایگاه سرمایه اجتماعی در تأمین امنیت مناطق مرزی. فصلنامه دانش انتظامی فارس، سال اول، شماره 3، صص 51-68. بازیابی از:
<http://far.jrl.police.ir/>
- مبارکی، محمد (1383). تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطوح خرد و کلان. مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره ششم، شماره 2، تهران، انجمن جامعه‌شناسی ایران. بازیابی از:
<http://isa.org.ir/>
- Adler, Paul. S, Woo kwon Seok (2002) Social capital for a new, academy management review, vol 27, NO1, pp 17-40
- Baker, Wayne (2004) Social networks and loss of capital. Vol 26, Elsevier, pp 91-111
- Choi, Cheon Geun (2010), Exploring the Effects of Social Capital on Police Performance in U.S. Cities, A Dissertation submitted to the Department of Public Administration and Policy in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy
- Coleman, James. (1998), Foundations of social theory, Belknap press of Harvard University Press.
- Hofman, S (2005) Perception of control over anxiety mediates the relation between catastrophic thinking and social anxiety in social phobia, Behavior research and therapy, 43, pp.885-895.
- Jackson, Arrick L.; Wade, John E. (2005), Police Perceptions of Social Capital and Sense of Responsibility: An Explanation of Proactive Policing, Policing: An International Journal of Police Strategies and Management, Volume:28, Issue:1, Pages:49 to 68
- Nahapiet, J Ghoshal (1998) social capital intellectual capital and the organizational advantage, academy of management review, vol 23, No 2, pp.242-266.
- Putnam, R. D. (2002) bowling alone: The collapse and Revival of American community, New York, N.Y, Simon and Schuster.
- Putnam, R.D. (1995) Tuning in, tuning out. The strange disappearance of social capital in America, in: political science and politics, December, pp. 664- 683.
- Robinson, L. J. and Allan Schmid (2003) Is social capital reality capital, case of nigirea, Review of social economy, vol 60 NO 1, pp 1-21

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی